

Revista 22 – 7 septembrie 2010

Memoria inutilizabilă promovată de BNR

Banca Națională a României a decis, până la urmă, în ciuda unor proteste interne și internaționale, să lanseze controversata serie de monede comemorative dedicată patriarhilor Bisericii Ortodoxe Române.

Intenția BNR de a ieși în public cu seria numismatică în cauză, mai precis includerea în aceasta a unei monede dedicate Patriarhului Miron Cristea, a provocat protestul Muzeului Memorial al Holocaustului din Washington, instituție federală americană, după care au existat luări de poziție similare din România, din partea Institutului pentru Studiul Holocaustului din România și a Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc. BNR a anunțat că formează o comisie pentru a-și cântări decizia, după care, fără a afla dacă această comisie a funcționat cu adevărat, am fost înștiințați printr-un comunicat de presă că monedele vor fi totuși lansate. Motivul: patriarhii „au avut un rol crucial în dezvoltarea Bisericii Ortodoxe Române, fiind personalități marcante care au ilustrat istoria Bisericii și istoria României”. Cum au făcut-o? Nu aflăm. Au urmat alte proteste, ale Ambasadei americane, Muzeului Holocaustului, Anti-Defamation League și ale unor organizații evreiești prestigioase. Degeaba.

În comunicatul Băncii Naționale, se mai spune că BNR se consultă în stabilirea planului anual de emisiuni numismatice cu Academia Română, BOR, Ministerul Culturii și Departamentul Cultelor. Nu este clar dacă în cazul de care vorbim, în afară de BOR, celelalte instituții au fost consultate și care este poziția lor. Nu a fost făcut public un raport de fundamentare a deciziei BNR, de care ar fi fost nevoie, pentru că, fiind vorba de o decizie a unei instituții importante a statului român care interferează cu politicile oficiale ale memoriei, măsura trebuia motivată și bine cântărită prin consultări. O frază gonflată și vagă de felul celei de mai sus nu este suficientă.

Patriarhia a ieșit public, la rândul-i, cu un comunicat în care ni se spune că demersul BNR este merit a evidenția „lumina din activitatea patriarhilor României, nu să-i judece postmortem pentru reale sau presupuse umbre”. În plus, suntem asigurați că „unele dintre opiniile negative la adresa patriarhilor Miron Cristea, Justinian Marina, Iustin Moisescu și Teoctist Arăpașu au fost deja respinse de către istorici bine documentați, iar altele rămân doar simple speculații și acuzații nefondate, abordări mai degrabă ideologice, decât științifice”. Întreb, ca istoric acum: cine și unde a publicat asemenea iluminări? Pentru că nu știu să existe...

Acuzațiile la adresa celor patru rămân. Documentele Securității îl arată pe Teoctist ca „legionar cu activitate intensă și cu participare la rebeliune, devastând Sinagoga din str. Antim...” (am publicat încă din 2001 acest document descoperit de Dorin Dobrinu). Legionar a fost, conform Raportului Comisiei Tismăneanu, și Iustin Moisescu, care, în plus, după cum afirmă colegul meu din Comisie, Cristian Vasile, a fost și colaborator al Securității (având dosar de rețea cu note informative). Și Teoctist, și Moisescu, și Marina au sprijinit fățiș și uneori zelos regimul comunist. Nu am găsit nicăieri să fie contrazise academic aceste lucruri.

L-am lăsat la urmă pe Miron Cristea, cel care a stârnit cele mai multe proteste. Cristea este autorul a numeroase declarații și acțiuni antidemocratice, antioccidentale și antisemite, făcute de pe pozițiile de patriarh și prim-ministru în timpul dictaturii lui Carol al II-lea. Susținător fără rost al dictaturii regale, primul ministru Miron Cristea (februarie 1938-martie 1939) a susținut și politicile antisemite ale regimului, implementând legea de revizuire a cetățeniei, care a lăsat fără drepturi cetățenești 36,7% dintre evreii implicați în procesul de revizuire. Ca urmare, conform unor estimări, o treime din întreținătorii de familii din populația totală de 760.000 de evrei au pierdut sursa de venit, fiind afectate totodată 20.000 de familii din spațiul rural. Cristea s-a opus legionarilor din motive politice, dar nu și antisemitismului. Dimpotrivă, a participat la discursul antisemit și l-a legitimat de pe poziția sa pregnantă. Cristea afirma că „îți vine să plângi de mila bietului popor român căruia evreul îi stoarce măduva din oase”. În discursurile sale, apar încă din anii 20 ipostazieri clasice ale antisemitismului: evreii-lipitori, evreii-corupători, evreii-distrugători etc. Cristea dorea și cerea public alungarea evreilor din țară și chiar s-a implicat ca prim-ministru în realizarea unui aberant și irealizabil plan european de dislocare a populației evreiești din Europa.

Iată, așadar, motive serioase ca statul român, prin instituțiile sale, să nu se angajeze în acțiuni comemorative și elogiative. Comemorările, aniversările și simbolurile oficiale ar trebui să valorizeze trecutul utilizabil (legat, în cazul istoriei contemporane, de tradiția democratică), nu personaje amestecate și evenimente controversate. De bună seamă că patriarhii de care vorbim vor fi avut și calități, dar elementele problematice menționate atârnă foarte greu în bilanțul lor biografic. Nu putem uita vreo clipă că ei au contribuit la susținerea și legitimarea unor regimuri dictatoriale, care au făcut rău atâtor locuitori ai acestei țări. Respectul pentru victime și respectul pentru democrație sunt incompatibile cu valorificarea memorială a unor astfel de personaje. Istoria le va spune povestea, documentat, critic și echilibrat. Nu este însă loc pentru ultragiante elogii selective, pentru că este imposibil să distingă albul dintr-un gri murdar.

<http://www.revista22.ro/memoria-inutilizabil259-promovat259-de-bnr-8829.html>

Evenimentul Zilei – 4 august 2010

“Moneda rasistă” ia amploare: “Într-o instituție occidentală, pentru o astfel de măsură cade un cap”

IICCMER despre seria numismatică a BNR dedicată patriarhilor BOR

Adrian Cioflâncă, director, Departament Societate, Economie, Instituții: Inițiativa Bancii Naționale a României ar fi avut de beneficiat în urma consultării celor care dețin o expertiză pe domeniile atât de delicate și controversate ale memoriei și istoriei regimurilor dictatoriale din România. Am mai avut dezbaterile acestea și altădată, când diferite instituții – ministere, primării, armata, poliția – au prezentat, în numele continuității, galerii de titulari ai unor poziții instituționale, incluzând și personaje cu trecut problematic, responsabile de decizii criminale sau implicate în susținerea activă a unor regimuri dictatoriale. Or orice manifestare memorială

de acest fel nu se poate face fără o poziționare critică față de personajele și evenimentele memorializate. Putem spune că o monedă memorială a BNR echivalează cu o distincție, iar o distincție se acordă doar unor personalități necontroversate, utilizabile memorial și educativ. Însă lista celor cinci patriarhi ai BOR pentru care BNR va bate monedă de argint conține patru nume controversate. Miron Cristea a sprijinit politica antisemită din anii '30-40, Iustin Moiescu a fost, conform unor documente, susținător al mișcării legionare și colaborator al Securității, Teoctist Arăpașu a participat, conform documentelor Securității, la rebeliunea legionară din 1941, Iustinian Marina a avut o politică de acomodare cu regimul comunist, bazată pe compromis și susținere publică a acestuia, la fel ca și Moiescu și Teoctist. Ținând cont de aceste aspecte, memorializarea necritică a unor asemenea personalități intra în conflict cu datoria autorităților statului român de a cultiva un spirit al democrației, toleranței și fidelității față de realitățile documentabile ale trecutului recent al României.

[Articol integral](#)